

4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник – К. : Інформаційно-видавничий центр Держстату України, 2011. – 282 с.

5. Про інноваційну діяльність : Закон України від 2002.07.04. // Відомості ВРУ. – 2002. – № 36. – С. 266.

6. Тихомирова Г. Екологічна безпека галузі / Г. Тихомирова // Харчова і переробна промисловість. – 2006. – № 2. – С. 4–5.

7. Харчова промисловість України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>.

8. Харчова промисловість України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenkogora.blogspot.com/2014/10/40.html>.

9. Шкарупа В.Ф. Основи екології та безпеки това-

рив народного споживання : [підручник] / В.Ф. Шкарупа. – К., 2002. – 314 с.

10. Щербина С.В. Державна політика у сфері забезпечення екологічної безпеки виробництва та реалізації агропродовольчої продукції / С.В. Щербина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/15.pdf>.

11. Щербина С.В. Механізми державного управління у сфері формування агропромислових інноваційних кластерів / С.В. Щербина // Дні інформаційного суспільства-2013 : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 20–21 травня 2013 р.) / Упоряд.: М.М. Малюга ; за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. – К. : НАДУ, 2013. – С. 201–204.

ЗАВДАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЙНОВОЇ ТА ІНТЕРФЕЙСНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

TASKS OF FINANCIAL MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF PROVISION PROPERTY AND INTERFACE SECURITY OF BUSINESS ENTITIES

У статті розглянуто завданнями фінансового менеджменту суб'єктів господарської діяльності на сучасному етапі розвитку економічних відносин. Конкретизовано завдання фінансового менеджменту суб'єктів господарської діяльності у контексті забезпечення їх майнової та інтерфейсної безпеки. Запропоновано визначення поняття інтерфейсної та майнової безпеки як підсистем економічної безпеки підприємства, установи, організації. Визначено місце ефективного фінансового менеджменту у протидії численним загрозам, що є характерними для економічної безпеки суб'єктів господарювання, у тому числі її майнової та інтерфейсної складових частин. Конкретизовано роль фінансового менеджменту для якісного інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємств, установ, організації.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, економічна безпека, майнова безпека, інтерфейсна безпека, грошові потоки, ризики, загрози.

В статье рассмотрены задачи финансового менеджмента субъектов хозяйственной деятельности на современном этапе развития экономических отношений. Конкретизованы задачи финансового менеджмента субъектов хозяйственной деятельности в контексте обеспечения их имущественной и интерфейсной безопасности. Предложено определение понятий интерфейсной и имущественной безопасности как подсистем экономической безопасности пред-

приятия, учреждения, организации. Определено место эффективного финансового менеджмента в противодействии многочисленным угрозам, характерным для экономической безопасности субъектов хозяйствования, в том числе ее имущественной и интерфейсной составляющих. Конкретизована роль финансового менеджмента для качественного информационно-аналитического обеспечения системы экономической безопасности предприятий, учреждений, организации.

Ключевые слова: финансовый менеджмент, экономическая безопасность, имущественная безопасность, интерфейсная безопасность, денежные потоки, риски, угрозы.

In the article the tasks of financial management of business entities in the current development of economic relations are grounded. The tasks of financial management of business entities in the context of their property and interface security are concretized. A definition of interface and property security as a subsystems of economic security, institution or organization are offered. The place of effective financial management in combating the threats that are specific to the economic security of business entities, including their property and interface components is found out. The role of financial management for quality information and analytical support of the system of economic security of enterprises, institutions and organizations is concretized.

Key words: financial management, economic security, property security, interface security, cash flow, risks, threats.

УДК 336:658

Зачосова Н.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Горячківська І.В.

здобувач кафедри менеджменту та економічної безпеки
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Постановка проблеми. Фінансовий менеджмент традиційно відіграє важливу роль в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання різних форм власності та видів економічної діяльності. Його першочергова мета полягає у забезпеченні ефективності та раціональності процесів формування,

розподілу, використання та контролю фінансових ресурсів підприємств, установ, організацій. Зважаючи на складну економічну та політичну ситуацію в Україні, господарська діяльність вітчизняних господарських структур ускладнена впливом на їх фінансовий стан та результати діяльності чис-

ленних зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз, які необхідно мінімізувати та контролювати, щоб гарантувати перспективи подальшого функціонування. Це завдання належить виконувати системі економічної безпеки. Водночас заходи протидії ризикам вимагають від суб'єктів господарювання додаткових витрат трудових, часових, матеріальних, насамперед – фінансових ресурсів, що зумовлює необхідність тісної взаємодії двох процесів – управління економічною безпекою та фінансового менеджменту. Завдяки цьому стане можливим досягнення високого рівня економічної безпеки підприємств, установ, організацій за одночасного забезпечення раціонального використання фінансових ресурсів на превентивні та попереджувальні заходи під час протидії загрозам діяльності суб'єкта господарювання.

Під час детального дослідження структурної будови системи економічної безпеки підприємницьких структур стає очевидним, що найменшу увагу з боку як теоретиків, так і практиків, отримали такі її підсистеми, як інтерфейсна та майнова безпека. Вважаємо, що крім підсистеми фінансової безпеки, зв'язок фінансового менеджменту повинен бути найтіснішим саме із цими складниками, оскільки майнова безпека передбачає наявність у суб'єкта господарювання достатньої кількості матеріальних активів, на придбання яких під час створення підприємства, установи або організації насамперед спрямовуються фінансові ресурси, що обґрунтовує необхідність використання методів та прийомів фінансового менеджменту. З іншого боку, одним із завдань фінансового менеджменту є розробка заходів щодо залучення інвестиційних активів для фінансування діяльності суб'єкта господарювання, що в умовах тотальної нестачі фінансових ресурсів у вітчизняних компаній та інституцій є завданням надзвичайно актуальним та непростим для виконання. Однак високий рівень інформаційної прозорості та політики побудови взаємовідносин із контрагентами та стейкхолдерами, забезпечення якого вважаємо задачею інтерфейсної складової економічної безпеки, досить вагомо сприяв би налагодженню тісних та довгострокових відносин із вітчизняними та закордонними інвесторами.

Зважаючи на це, метою дослідження обрано визначення завдань фінансового менеджменту у системі забезпечення майнової та інтерфейсної безпеки суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації та здійснення ефективного фінансового менеджменту традиційно приділяється велика увага з боку наукової спільноти [1–6]. Також на теоретичному рівні сучасної вітчизняної науки представлені дослідження вчених, які довели існування зв'язку між процесами фінансового менеджменту та управління ризиками, що є

одним із напрямів, за якими здійснюється забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Так, Я.М. Гринчишин обґрунтовує багатоаспектну роль бухгалтерського обліку та звітності в антикризовому фінансовому менеджменті підприємств [7], О.О. Лапко розглядає управління ризиками в системі фінансового менеджменту нафтогазових компаній [8], а В.І. Чернікова встановлює роль фінансового ризик-менеджменту в реалізації стратегії і тактики антикризового управління [9]. Однак наукових праць, в яких сучасними дослідниками робилися б спроби обґрунтування необхідності інтеграції методів та прийомів фінансового менеджменту у процеси управління економічною безпекою суб'єктів господарювання або її окремих підсистем, зокрема майнової, інформаційної, інтерфейсної безпеки, чи використання результатів фінансового менеджменту як інформаційної бази для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємств, установ, організацій, виявлено не було.

Постановка завдання. Завданнями дослідження було визначено такі: розглянути завдання фінансового менеджменту суб'єктів господарської діяльності у контексті забезпечення їх майнової та інтерфейсної безпеки; виявити існуючі визначення поняття інтерфейсної безпеки як підсистеми економічної безпеки підприємства, установи, організації; визначити місце ефективного фінансового менеджменту у протидії численним загрозам, що є характерними для економічної безпеки суб'єктів господарювання, у тому числі її майнової та інтерфейсної складових, і конкретизувати роль фінансового менеджменту для якісного інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємств, установ, організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існуючі концепції фінансового менеджменту пов'язані з необхідністю балансування грошових потоків, які є вхідними та вихідними для суб'єкта господарської діяльності, врахуванням зміни вартості грошей у часі, зважаючи на рівень інфляції у країні, монетарну політику Національного банку та тенденції розвитку економіки, формування фінансової стратегії функціонування суб'єкта господарювання з можливістю корективи планових фінансових показників у разі дії на них зовнішніх та внутрішніх фінансових ризиків тощо. Як зазначає доктор економічних наук І.Я. Лукасевич, найважливішими положеннями сучасної науки фінансового менеджменту є: концепція грошових потоків; концепція вартості грошей у часі; концепція ризику та прибутковості; гіпотеза про ефективність ринків; портфельна теорія і моделі ціноутворення активів; теорії структури капіталу та дивідендної політики; теорія агентських відносин тощо [10]. Під час створення системи економічної безпеки сучасних суб'єктів господарської діяльності та управління

нею, врахування положень згаданих концепцій, гіпотези та теорій є необхідним, а отже, використання механізмів фінансового менеджменту в процесі забезпечення економічної безпеки господарських структур має стати традиційною практикою, нормою функціонування вітчизняного бізнесу.

Завданнями фінансового менеджменту суб'єктів господарської діяльності на сучасному етапі розвитку економічних відносин можна визначити: формування фінансового забезпечення роботи підприємства, установи, організації (сприяння формуванню ефективної структури активів суб'єкта господарювання, пошук джерел залучення пасивів), балансування вхідних та вихідних грошових потоків, планування фінансових надходжень та витрат, розробку стратегічних та тактичних напрямів управління фінансами, фінансування антикризових заходів та нормалізація фінансової діяльності суб'єкта господарювання, оцінювання інвестиційних проектів та обґрунтування їх ефективності, забезпечення достатнього рівня рентабельності (крім неприбуткових організацій), оптимізацію оподаткування, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності, кредитоспроможності (з фінансової точки зору) суб'єкта господарської діяльності тощо.

Розглянемо завдання фінансового менеджменту суб'єктів господарської діяльності в контексті забезпечення їх майнової та інтерфейсної безпеки. Для цього передусім необхідно конкретизувати, що належить розуміти під цими двома поняттями.

Під майновою безпекою розуміють сукупність правових, організаційних, технічних, спеціальних та інших заходів, що забезпечують захист майна від протиправних посягань [11]. Майнова безпека являє собою складне за структурою явище, що включає як систему умов і факторів захисту майнових інтересів, так і процес використання даних ресурсів і можливостей для збереження, підтримки і розвитку цих умов і факторів [12, с. 41]. На нашу думку, наведені дефініції необхідно дещо розширити, щоб отримати зрозуміле та точне визначення поняття майнової безпеки суб'єкта господарської діяльності, тому в межах даного дослідження під майновою безпекою у системі економічної безпеки суб'єкта господарювання пропонуємо розуміти такий стан майна підприємства, установи, організації, що дає їм змогу здійснювати господарську діяльність та реалізувати власні майнові інтереси та майнові інтереси стейкхолдерів, звівши до мінімуму ймовірність втрати майна через негативний вплив на його цілісність, вартість і функціональний стан зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз.

Щоб визначити сутність поняття інтерфейсної безпеки, доцільно розпочати зі змісту самого слова «інтерфейс» та його розуміння. Частина слова «inter» з технічної англійської мови пере-

кладається як «між». Слово «face», беззаперечно, асоціюється з особою, тим більше що з англійської мови воно перекладається як «обличчя». Таким чином, формується поняття «між обличчями» або «між особами». Тобто, інтерфейс – це простір, в якому відбувається взаємодія між сторонніми особами та «зовнішнім виглядом» об'єкта.

Водночас сучасні науковці відзначають, що інтерфейсна складова економічної безпеки суб'єкта господарювання характеризує надійність його взаємодії із економічними контрагентами [13, с. 131]. О.А. Суценок визначає інтерфейсну безпеку експортної діяльності як стан підприємства, який характеризує надійність взаємодії із суб'єктами зовнішнього і внутрішнього оточення підприємства під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності [14, с. 155]. Визначаючи інтерфейсну безпеку в межах усієї системи економічної безпеки суб'єкта господарювання, а не обмежуючись лише одним із напрямів його діяльності, пропонуємо під цим поняттям розуміти такий стан організації взаємодії між підприємством, установою, організацією та їх стейкхолдерами (партнерами, контрагентами, інвесторами, клієнтами тощо), що дає змогу за мінімальних витрат часових, фінансових, матеріальних, трудових ресурсів забезпечити надійність їх взаємозв'язків у всіх функціональних напрямках, виключивши при цьому ймовірність руйнування таких взаємозв'язків під впливом загроз різної природи походження.

Насамперед така взаємодія повинна відбуватись в інформаційній площині, тому важливим показником стану інтерфейсної підсистеми економічної безпеки можна вважати інформаційну прозорість суб'єкта господарської діяльності. Існуючі практики оцінки стану інформаційної прозорості різних підприємницьких структур передбачають обов'язкове розкриття інформації, що стосується фінансового стану суб'єкта господарювання, а також відомостей, що стосуються осіб вищого керівного складу, які приймають стратегічні управлінські рішення, у тому числі і щодо напрямів фінансової роботи підприємств, установ, організацій. Таким чином, прослідковується зв'язок між фінансовим менеджментом та інтерфейсною складовою системи економічної безпеки, а одним із завдань фінансового менеджменту у цьому контексті повинно стати забезпечення якості та достовірності фінансової інформації, яка характеризуватиме діяльність суб'єкта господарювання та, ймовірно, стане основою для формування взаємовідносин між ним та його потенційними інвесторами, кредиторами, партнерами тощо. До інших завдань фінансового менеджменту в процесі забезпечення інтерфейсної безпеки суб'єкта господарської діяльності можна віднести: оптимізацію фінансових витрат на налагодження взаємодії зі стейкхолдерами, надання уточнень та пояснень до фінансової звітності й інших фінансових доку-

ментів, обґрунтування доцільності прийняття або відмови від інвестиційних проектів під час взаємодії з вітчизняними та зарубіжними інвесторами, забезпечення прозорості фінансової політики суб'єкта господарювання та напрямів його фінансового ризик-менеджменту, розробку фінансових заходів попередження недобросовісного виконання контрагентами своїх зобов'язань та проведення з ними превентивної фінансової роботи для забезпечення тривалої і взаємовигідної співпраці у фінансовій площині, формування позитивного фінансового іміджу підприємства, установи, організації.

До переліку завдань фінансового менеджменту в контексті забезпечення майнової безпеки суб'єкта господарської діяльності можна віднести: розробку бюджету фінансування придбання, оновлення, модернізації й охорони матеріальних та нематеріальних активів; компенсування дії ризиків майнової природи на його фінансовий стан, пошук та оптимізацію джерел фінансування майнових потреб, фінансове обґрунтування проектів реальних інвестицій тощо.

Таким чином, місце ефективного фінансового менеджменту у протидії численним загрозам, що є характерними для економічної безпеки суб'єктів господарювання, у тому числі її майнової та інтерфейсної складових, знаходиться між зростаючою необхідністю витратити все більше фінансових ресурсів для організації превентивних заходів щодо стримання та недопущення трансформації потенційних небезпек у реальні загрози нормальному функціонуванню підприємницьких структур і скороченням фінансових активів сучасних вітчизняних суб'єктів господарської діяльності, викликаним тривалою економічною кризою, що зумовлює потребу в їх розумному розподілі та витрачанні.

Отже, методи і прийоми фінансового менеджменту мають вагомe значення для підтримки належного рівня як інтерфейсної та майнової безпеки суб'єкта господарювання, так і його економічної безпеки в цілому. Розробити ефективні механізми протидії загрозам діяльності вітчизняних підприємств, установ, організацій, особливо тим їх видам, що мають фінансову природу, було б неможливо без використання інструментарію фінансового менеджменту.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження ролі та місця фінансового менеджменту в системі забезпечення майнової та інтерфейсної безпеки суб'єктів господарювання дало змогу зробити такі висновки.

Запропоновано визначення поняття майнової та інтерфейсної безпеки як підсистем економічної безпеки підприємства, установи, організації. Під інтерфейсною безпекою слід розуміти такий стан організації взаємодії між підприємством, установою, організацією та їх стейкхолдерами (партнерами, контрагентами, інвесторами, клієнтами

тощо), що дає змогу за мінімальних витрат часових, фінансових, матеріальних, трудових ресурсів забезпечити надійність їх взаємозв'язків у всіх функціональних напрямках, виключивши при цьому ймовірність руйнування таких взаємозв'язків під впливом загроз різної природи походження. Під майновою безпекою в системі економічної безпеки суб'єкта господарювання пропонуємо розуміти такий стан майна підприємства, установи, організації, що дає змогу їм здійснювати господарську діяльність та реалізувати власні майнові інтереси та майнові інтереси стейкхолдерів, звівши до мінімуму ймовірність втрати майна через негативний вплив на його цілісність, вартість і функціональний стан зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз.

Встановлено завдання фінансового менеджменту суб'єктів господарської діяльності в контексті забезпечення їх інтерфейсної та майнової безпеки. Основними з них визначено: формування позитивного фінансового іміджу підприємства, установи, організації та розробку бюджету фінансування придбання, оновлення, модернізації та охорони матеріальних та нематеріальних активів суб'єктів господарювання і пошук джерел для фінансування цих напрямів забезпечення майнової безпеки.

Визначено місце ефективного фінансового менеджменту у протидії численним загрозам, що є характерними для економічної безпеки суб'єктів господарювання, у тому числі її майнової та інтерфейсної складових, що знаходиться між зростаючою необхідністю витратити все більше фінансових ресурсів для організації превентивних заходів щодо стримання та недопущення трансформації потенційних небезпек у реальні загрози нормальному функціонуванню підприємницьких структур, і скороченням фінансових активів сучасних вітчизняних суб'єктів господарської діяльності, викликаним тривалою економічною кризою, що зумовлює потребу в їх розумному розподілі та витрачанні.

Виявлено, що роль фінансового менеджменту для якісного інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємств, установ, організацій полягає в забезпеченні якості та достовірності фінансової інформації, яка характеризуватиме їх діяльність та, ймовірно, стане основою для формування взаємовідносин між суб'єктом господарювання та його потенційними інвесторами, кредиторами, партнерами тощо. Оприлюднення результатів фінансового менеджменту повинно стати одним із компонентів інформаційної прозорості суб'єкта господарської діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку шляхів для вдосконалення методів та прийомів фінансового менеджменту відповідно до потреб забезпечення майнової та інтерфейсної безпеки суб'єкта господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коцюба І.І. Роль фінансового менеджменту в системі стратегічного управління банком / І.І. Коцюба // Наука й економіка. – 2015. – Вип. 1. – С. 31–36 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2015_1_7.
2. Осадчук Ю.М. Необхідність фінансового менеджменту як складової ефективної системи управління підприємством / Ю.М. Осадчук, С.В. Фертюк // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2013. – № 10. – С. 282–286.
3. Притуляк Н.М. Оптимізація фінансової структури як одна з основних задач фінансового менеджменту / Н.М. Притуляк, Я.В. Грицина // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С. 149–154.
4. Степанюк Н.А. Ефективність застосування принципів фінансового менеджменту в управлінні підприємством / Н.А. Степанюк // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 3(2). – С. 90–95.
5. Стеців Л.П. Теоретико-методичні основи побудови ефективної системи фінансового менеджменту підприємства / Л.П. Стеців // Наукові записки Української академії друкарства. – 2013. – № 4. – С. 39–45.
6. Шпильова В.О. Фінансовий менеджмент в кризових умовах господарювання / В.О. Шпильова // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2013. – Вип. 33(1). – С. 160–164.
7. Гринчишин Я.М. Багатоаспектна роль бухгалтерського обліку та звітності в антикризовому фінансовому менеджменті підприємств / Я.М. Гринчишин // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2013. – Вип. 10(1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10(1)_24).
8. Лапко О.О. Управління ризиками в системі фінансового менеджменту нафтогазових компаній / О.О. Лапко, Г.Г. Чмерук // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2011. – Вип. 29(1). – С. 19–24.
9. Чернікова В.І. Роль фінансового ризик-менеджменту в реалізації стратегії і тактики антикризового управління / В.І. Чернікова // Економіка і управління. – 2011. – № 1. – С. 69–74.
10. Основные понятия и сущность финансового менеджмента [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.elitarium.ru/osnovnye-ponjatija-finansovyy-meneditzhment-struktura-kapitala-risk-dohodnost/>.
11. Дышеков А.З. Имущественная безопасность и информационная безопасность: взаимодействие и взаимосвязь понятий / А.З. Дышеков [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.sovremennoepravo.ru/m/articles/view>.
12. Микаилов С.М. Понятие, сущность и формы государственного регулирования сферы обеспечения имущественной безопасности в России / С.М. Микаилов // Актуальные вопросы юридических наук : материалы II междунар. науч. конф. (г. Челябинск, февраль 2015 г.). — Челябинск : Два комсомольца, 2015. — С. 40–46.
13. Мацеха Д.С. Функціональні складові економічної безпеки та показники їхньої оцінки для підприємств легкої промисловості / Д.С. Мацеха // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 1. – С. 128–133.
14. Суценко О.А. Діагностика інтерфейсної безпеки експортної діяльності підприємства / О.А. Суценко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2015. – № 6. – С. 155–158.